

Ondřej Liška

ministr školství, mládeže a tělovýchovy

OPONENTSKÝ POSUDEK

**k disertační práci Ing. Mgr. Jany Dvořákové
(rozené Králíčkové) Katedra Mezinárodního
obchodu na téma**

LOBBING V EVROPSKÉ UNII

Práce Ing. Mgr. Králíčkové se věnuje tématu lobbingu, na něhož pozadí se odvíjí jedna z důležitých debat současných demokracií, a to o legitimitě a transparentnosti demokratických institucí a jejich rozhodovacích mechanismů.

I když už mezi lety 1989 a 2004 byla Česká republika členem řady mezinárodních organizací, teprve vstupem do Evropské unie se významná část rozhodovacích mechanismů s dopadem na národní, regionální a lokální úroveň přesunula do nadnárodní sféry. V této souvislosti se často hovoří o tom, že systém rozhodování v Evropské unii trpí demokratickým deficitem. Už se ale zpravidla zapomíná na to, že demokratický deficit je přítomen do značné míry i na národní úrovni a především na to, že jsou to samy vlády národních států, kdo prostřednictvím Rady EU odstranění demokratického deficitu v evropském rozhodovacím procesu nejvíce brání.

V dané situaci existuje nespočet příležitostí pro zájmové skupiny pro uplatnění vlastního vlivu. Taková aktivita má ambivalentní povahu - na jednu stranu je žádoucím a pro demokratické fungování společností a artikulování jejich zájmů nezbytným prvkem, na druhou stranu může - přesáhne-li etické hranice - svou neprůhledností a nedostatečnou (samo)regulací být ohrožením samotného demokratického základu společnosti.

Autorka pečlivě sleduje vývoj a historické konotace pojmu lobbing. Věnuje se jeho odlišným definicím, srovnává rozdílné přístupy. Práce je velmi informativní a v mnoha směrech, zvláště v českém kontextu, průkopnická. Na rozdíl od tendenčního pohledu na lobbing jako výraz korupce, se snaží nahlédnout nejen jeho stinné stránky, ale zvláště ty opomíjené pozitivní, které se ne každý, kdo s politikou denně nepřichází do styku, uvědomí. Lobbing takovou pozitivní úlohu může dobře plnit jedině tehdy, pokud se odehrává v transparentním prostředí, jehož aktéři mají dobře definované role a plní vzájemně se doplňující funkce. Vedle politických idejí a perspektiv, které se uplatňují v jednání politických aktérů, vlivu politických stran a občanské společnosti, především nevládních organizací a iniciativ, pak tvoří lobbing svébytný prvek artikulace a zprostředkování zájmů v demokratické společnosti.

V této práci, či při jejím případném dalším rozvíjení by se mohla autorka zaměřit pozorněji právě na detailnější popis různých regulačních mechanismů, které usilují o odstínění negativních forem lobbingu. Formální regulační mechanismy jistě nedokážou s plnou účinností zbavit politiky a politické procesy neligitimních a neetických tlaků, mohou však výrazně přispět ke zprůhlednění celkového prostředí, v němž se zprostředkování zájmu odehrává, a tak se podílet i na obnově důvěry občanů v demokratickou politiku. Právě takového srovnání a takové inspirace se v Českém prostředí nedostává. Práce, ač podrobná, by si možná zasloužila tedy alespoň základní úvod do českého prostředí.

Poměrně velká část práce je věnována popisu systému rozhodovacího mechanismu v evropských institucích. To je jistě pro čtenáře dobré pro oživení znalostí o spletitých cestách evropské demokracie. Autorka tak činí bezpochyby s cílem zprostředkovat čtenáři poznání, kdy vůbec mohou lobbisté do rozhodovacích mechanismů vstupovat. Za takto rozvinout částí pak autorka ne zcela dostatečně využila prostor k popisu konkrétních metod, jak, kdy a v jakém místě velmi komplexní hierarchické struktury lobbisté do děje vstupují a s jakým úspěchem. To však může být bezesporu předmětem dalšího zkoumání, rozhodne-li se autorka tématu dále věnovat, ať už na akademické či podnikatelské půdě.

Na závěr si dovoluji osobní poznámku. Má více než tříletá zkušenost s prací v evropských institucích mi ukázala, jak ambivalentní zkušenost s lobbingem může být. Vedle podivných praktik a ne zcela průhledných úmyslů, které byly v menšině, mohu prohlásit, že v tak komplexním procesu, co do obsahu i mechanismu, jakým je evropská demokracie, není možné se obejít bez informací zprostředkovaných zájmovými skupinami. Právě ty jsou nejčastěji reprezentovány lobbisty, jejichž důvěryhodnost je nutno posuzovat případ od případu a především na základě referencí a dlouhodobé spolupráce. Dobré jméno je nejlepší reklamou a v oblasti „obchodu“ s informacemi to platí dvojnásob. Silný lobbing a jeho narůstající vliv však v žádném případě navykluje a neumenšuje potřebu politiky a politického rozhodování jako takového, naopak jeho roli podtrhuje. Je však na politikách, jejich odpovědnosti a etice, zda se lobbing stane jedním ze symbiotických nástrojů pro zprostředkování zájmů v demokratické společnosti, či ohrožením důvěry v politiku a jejího pojetí jako služby občanům.

Práci paní magistry **Dvořákové hodnotím** jako velmi dobrou a **doporučuji ji k obhajobě před příslušnou komisí.**

Ondřej Liška

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy
Karmelitská 8, 118 12 Praha

V Praze, 31. března 2008